

né, a KLTE Kémiai Szakmódszertani Csoportjának vezetője, a debreceni Tóth Árpád Gimnázium kémia tanára, aki tanárként, szakfelügyelőként, szaktanácsadóként szerzett érdemeket és ért el sikereket a tehetséges tanítványok nevelésében.

Az olimpiai eredmény a középiskolai felkészítésen túl azoknak is érdeme, akik a csapat tagjainak kiválasztásában, felkészítésében, az ELTE Általános és Szervetlen Kémiai Tanszékén szervezett olimpiai "edzőtáborban" dolgoznak a versenyzőkkel. Közülük az emlékérmet és a díjat *Dr. Orsós Piroska* adjunktus kapta, aki ezt a felkészítő munkát fáradhatatlan áldozatkészséggel és eredményesen évek óta végzi.

A díjátadás, a fiatalok, tanáraik és szüleik ünneplése a Magyar Természettudományi Társulat által rendezett fogadással zárult.

Minden évben ünnep ez a nap minden résztvevő számára. Öröm látni az új és tehetséges generációt, a jövő reményseit. Gratulálunk nekik és tanáraiknak, köszönet illeti szüleiket, és további pályafutásukhoz kitartást, szorgalmat, további eredményeket és elismertséget kívánunk.

KECSKÉS ANDRÁS NÉ

TANÁRI MESTERSÉG

Kreativitás a 21. század küszöbén

Jubileumi tanácskozás Kecskeméten



1991. december 6-án ünnepelte fennállásának 10 éves évfordulóját a Szókraténusz Játékmúzeum. Ez alkalommal tíz munkában és eredményekben gazdag évre tekinthettek vissza, azzal a jóleső érzéssel, hogy a megálmodott célok lényegében valóra váltak. Az elmúlt 10 esztendő alatt kirajzolódott a Szókraténusz egyéni arca és kialakult sajátos meleg gyermek- és emberbarát hangulata. A játékmúzeum létrehozását kezdeményező *Bánszky Pál* 1978-ban egy olyan intézmény megvalósítását javasolta, amely önálló játékgyűjteménnyel rendelkezik, tehát játékmúzeum, de emellett kiemelkedő szerepet juttat a játéknak, játszásnak, játékkészítésnek. A cél, hogy az új intézmény *egyszerre legyen* funkcionálisan működő alkotóműhely, értékeket és hagyományokat közvetítő művelődési intézmény és múzeum.

A Szókraténusz színvonalas működéséhez és sajátos hangulatának kialakításához kétségtelenül hozzájárult a *Kerényi József* Ybl-díjas építész tervei alapján épült jurta-szerű, ember méretű, faburkolatos múzeumi épület, melynek koralakú központi termébe felülről is besüt a nap.

A játékmúzeum gyűjteménye ma már több mint tízezer játékból, gyermekkönyvből, játéktervből és dokumentumból áll. *Kalmár Ágnes* művészettörténész hozzáértéssel

gyűjtötte össze a magyar játékkészítés múltjából kiemelkedő jelentőségű, jellegzetes polgári és népi játékokat.

Az elmúlt időszak alatt három állandó kiállítást rendeztek. Az 1988-ban rendezett *Játék és ünnep* tematikájú ma is látható. Közel félszáz időszakai kiállítást állítottak össze az új szerzeményekből, pályázatok anyagából, saját kézműves munkáikból, valamint külföldi vendéghiállításokból. Egyes kiállítási témákhoz a tárgykörhöz kapcsolódó minikonferenciát rendeztek, a témakör tudományos feldolgozása céljából.

A Szórákaténusz kézműves kísérleti csoportjai magukba foglalják az óvodásoktól a főiskolás korú gyerekekig a fiatalokat. Évek óta működik az Agyagzó csoport (*Kardos Mária*); Játékkészítő és kézműves kör (*Nagy Mária*); Játékkészítő és kézműves speciál-kollégium, főiskolások számára (*Nagy Mária, Dr. Kriston Vizi József*) Nemzékészítők köre (*Vidák István*); Animációs kör a Pannónia Kecskeméti Filmstúdiójának támogatásával (*Horváth Mária, Toró Annamária*); Aprók tánca; kézművesek, táncosok és zenészek közreműködésével. (Ez egyben a legkomplettebb foglalkozásforma.) A tánc mellett a dramatikus népi hagyományok megőrzését és felelevenítését is feladatuknak tartják.

A körök vezetői szívesen adnak segítséget az ország távolabbi tájain dolgozó társainknak is: Origami kör (*Kriskoóics Zsuzsa, Király Gabriella*); Szövő szakkör (*Borcsik Ibolya, Rácó Rozália*); Játékos irodalom (*Füzi László*); Tér, mozgás, zene (*Fekete Klára*); Agyagzó kör (*Dugár János*); Differenciált, finom mozgás (*Sántha Magdolna, Szappanos István, Benda Tivadarné*); Gyermek sakk-kör (*Pál Imre*); Rajz és játék (*Hegyí Füstös László*); Bűvészsuli (*Csongrádi Béla*); Szín-Játék Kör (*Bojovics Rózsa*); Zeneóvoda (*Szepesi Andrea*); Mozgás és zene (*Kokas Klára*); Mozgás és ügyességi játékok, Gyermektánc (*Tassy Lilla, Andrásy Izabella, Gerencsér Csilla*).

Nem véletlen, hogy az ünnepi tanácskozás a kreativitást emelte a jövő számára vezető elvnek. Hiszen a Szórákaténusz munkájának nagy része a gyermekek közös szellemi, ritmikus, mozgásos munkájához, kézműves alkotásaihoz, hagyományörző előadásaihoz kapcsolódik, teret engedve az egyéni fantázia és alkotókészség kibontakozásának. Ugyanakkor a foglalkozások ritmusa és együttes rendje által a közösen építkező és alkotó munka szépségét és eredményességét is magukénak érezhetik.

A tanácskozáson elhangzott előadások: A kreatív látás (*Kárpáti Andrea* művészettörténész); Történelmi játékok (*Várady István* oktatáskutató); Drámai játékok az oktatási készség fejlesztésében és az új CSOKONAI PROGRAMról, melynek az a célja, hogy a jól felkészült pedagógusok, lényegretörő, elemző módszerrel szemléletesen és élményszerűen tudjanak tanítani (*Gabnai Katalin*); Zene és játék (*Szepesi Andrea* zenepedagógus); Hétköznapi és ünnepek a Szórákaténusz műhelyében (*Nagy Mária* iparművész); "Textil domborításokat készítek és olyan mintha játszanék" Boros Lajosné naív alkotó munkaélményeiről (*Bánszky Pál* művészettörténész); Régi játékok mai szemmel (*Soponyai Rita* óvodapedagógus)

Kalmár Ágnes művészettörténész tárlatvezetése a Szórákaténusz *Játék és ünnep* c. állandó kiállításáról készült filmet mutatta be. A Botladozó kreativitásról az óvodáskorban *Páli Judit* pszichológus előadását hallottuk. A játék mint kulturális modell címmel *Váczy Mária* szociológus, A játék rendje, ismereteink rendje *Pollák László* tanár; végül Átlépjük Rubikot? címmel *Dr. Kriston Vizi József* a Szórákaténusz Játékmúzeum vezetője tartott előadást, egyben összefoglalva a kreativitás fontosságát. (Az előadások megjelennek a Szórákaténusz füzetekben).

A Játékmúzeum táncsoportjának a kis Garabonciásoknak meglepetése volt, hogy az előadások szünetében 10 gyertyás tortát tettek az elnökségi asztalra, majd előadtak egy "kotyolóst", – termékenységvarázsló népszokás, hogy a tyúkok és rucák jobban tojjanak –, mivel a naptári ünnepek szerint ennek van most itt az ideje. Az előadások után a bűvészcsoport mulattatta a közönséget, majd megérkezett a Mikulás.

Az ünneplés méltó volt a *Szórakaténusz* munkájához. Erre az alkalomra Váczi Mária a *Szórakaténusz* naplójából 1981–1991 címen összeállított egy füzetet, amelyben beszámol mindazon munkáról, ami a Szórakaténuszban az elmúlt évtizedben történt. Ebből tudjuk meg azt is, hogy az 1987-ben megalakult *Kiss Áron Magyar Játéktársaság* bölcsője és kör alakú termében született az elhatározás, hogy legyen Magyar Játéktársaság, amely a Szórakaténusszal együtt szolgálja a magyar játék ügyét.

HAIDER EDIT

Gyermekcultúra – fillérekből

Üdvözlő sorok egy művelődési házhoz

Mint tudjuk, egyre kevesebb pénz jut kultúrára. Mint tudjuk, egyre-másra zárják be, építik le, adják el, szervezik át "piacképes" (azaz minél kevesebb költséggel működő és minél eladhatóbb "árut" termelő) üzemre a művelődési házakat. Az állástalan értelmiségiek nem csekély hányadát teszik ki a népművelők és viszont: a népművelők nem kis része retteg az állástalanná válástól. Éppen ezért különösen örvendetes, ha egy új művelődési intézmény születéséről és reményekre jogosító első lépéseiről adhatunk hírt. A XVII. kerületben – "Rákosborzasztón", ahogy mondani szokás – ez év nyaráig egyetlen művelődési intézmény működött: a Dózsa Művelődési Központ, s ennek volt két igen elhanyagolt, inkább csak nevében létező fiókintézménye: a rákosligeti és a rákoskerti. Július óta azonban a három Ház új, saját gárdával és új, vajúdás közepette születő programmal (bár egy kasszán maradván) a saját lábára állt. Így tehát a Rákoskerti Művelődési Ház alig néhány hónapja működik.

Meglehet ennyi idő alatt látványosabb eredményeket is produkálhatott volna (Liget mint hírlík, előbbre tart). Félig-meddig örökölte a Ház a Hajlikázó néven újjáalakult (az egykori Guruzsmából kivált) néptáncegyüttest. Ennek a csoportnak a létrejötte nem a rákoskerti művelődési ház érdeme. De azok a művészeti csoportok a megmondható, melyektől üzleti-pénzügyi okokból megvonták (és egyre-másra vonják meg) a próbatermet és az intézményi háttér nyújtotta támogatást (mert anyagiról persze Rákoskert esetében sincs szó), – milyen nagy szó az a próbaterem, a nyugodt munkalehetőség s egy intézmény, mely magáénak érzi őket, sikereikre büszke, munkájukra odafigyel.

Ugyanez vonatkozik a sok sikert megért, ős-rákoskerti, Ascher Oszkár nevét viselő amatőr színjátszó csoportra. De született e rövid idő alatt néhány olyan kezdeményezés is, amely figyelmet és elismerést érdemel.

Rákoskert – nevének megfelelően – valóban kertváros. És valóban "borzasztó" messze van a centrumtól, de még a peremváros-központoktól is: a jobbára önköltséges nyelvtanfolyam, szabás-varrás, gyermekballet és karate-tanfolyamok dömpingjétől. Az önálló művelődési ház gondolata azért volt nagyon szerencsés, mert a környék lakóinak itt, helyben van szükségük és igényük okos, kellemes időöltésre, szombatvasárnap programra. A rákoskerti művelődési ház munkatársai – mint most már alighanem mindenki ebben a piacgazdaságra orientálódó világban – tudják (most már saját tapasztalatukból is), hogy milyen nehéz egy új "árut" "bevezetni". S ezért első lépésként – nem annyira üzleti, mint inkább szociális érzéküktől vezetettve – a két elhanyagoltabb réteget célozták meg: az *öregeket* és a *gyerekeket*.

Ami jelen sorok íróját leginkább a gép elé ültette: az immár másodszer megrendezett *játésház* sikere. Sokat beszélünk a családi nevelés hézagairól, hogy ne mondjak